

Eigenheid van rassen en maatschappelijke behoeften

ir. Ed.J.Gubbels,
november 1999.

Hondenrassen zijn ontstaan als “groepen honden met een werkdoel”. Elke groep ontwikkelde gedurende zijn ontstaansgeschiedenis zijn "eigenheid", zijn typische gedragsprofiel waarin de groep zich onderscheidde van andere groepen. Dat gedragsprofiel is de combinatie van sociaal gedrag en werkgedrag, die de dieren geschikt maakt voor hun werktaken.

Gedragselementen, zowel van het sociaal gedrag als van het werkgedrag, hebben een erfelijke basis. Juist vanwege die erfelijke basis konden de "werkcrassen" ontstaan. De mens gebruikte telkens weer die honden voor de fokkerij, die het best voldeden voor hun werktaak. Daardoor voldeed elke volgende generatie weer ietsje beter dan de vorige voor de werktaken, waarvoor de mens zijn honden hield. In een selectieproces van tienduizend jaren kwam de eigenheid van de rassen tot stand.

Formaat, type en kleur speelden in die eerste ontwikkelingsfase van de hondenrassen een ondergeschikte rol. Bijzondere uiterlijke kenmerken werden slechts in de populaties verankerd, wanneer ze dienstig waren aan het gebruiksdoel van de hond (of op z'n minst daar niet nadelig voor waren). Er waren allerlei praktische motieven om honden te fokken, die in hun exterieur afweken van hun stamvader, de wolf. Zo moesten bijvoorbeeld waak- en verdedigingshonden groot en sterk zijn, moesten honden voor de jacht in holen juist klein zijn en moesten de honden, die het vee bewaakten, goed te onderscheiden zijn van de roofdieren, die de kudden bedreigden. Pas nadat de primitieve rassen, elk geschikt voor zijn eigen werkdoel, waren ontstaan, kwam er ruimte om meer aandacht te besteden aan het exterieur.

Toen in de achterliggende eeuw de moderne hondenrassen ontstonden, werd de genetische variatie van de oorspronkelijke groepen honden beperkt. Bij de aanvang van de rasverenigingen werd in een standaard vastgelegd, aan welke (exterieur)eisen een typische vertegenwoordiger van het ras moest voldoen. De veelvormigheid van de “natuurlijk” gegroeide populaties werd teruggebracht tot een ordelijk en overzichtelijk rasbeeld. Daarmee werd het eerste verlies van genetische variatie van de primitieve rassen tot stand gebracht. In de generaties daarna werd streng geselecteerd om dat gestelde ideaalbeeld zo dicht mogelijk te benaderen. In dit proces ging opnieuw een deel van de genetische variatie verloren.

Tijdens dat proces van verlies van genetische variatie, in de laatste honderd jaar, gingen ook delen van de erfelijke aanleg voor het typische gedragsprofiel van de rassen verloren. De eigenheid van de rassen veranderde, zonder dat dit de bedoeling was van de fokkers. We behielden de in de standaard vastgelegde typische verschijningsvorm van de rassen, we verloren bij veel rassen aspecten van de typische gedragsuitingen, die tot het ontstaan van die rassen hadden geleid.

Terugkijkend, en zonder daaraan een waarde-oordeel te willen verbinden, stellen we vast, dat de eigenheid van de meeste van onze hondenrassen in de loop van de tijd is veranderd. Voor sommige rassen meer, voor andere minder. Met het verlies van erfelijke variatie verloren we delen van de aanleg voor de oorspronkelijke rastypische gedragsaspecten. Voor de fokkers is de vraag aan de orde of zij dat eigenlijk wel wilden. Die verandering is ons overkomen, we hebben ze niet willens en wetens tot stand gebracht. Voor zover de fokkers van mening zijn, dat de oorspronkelijke eigenheid van hun ras, of delen daarvan, tot de wezenlijke raskenmerken moet blijven behoren, is de eerstvolgende vraag, hoe zij daarmee om willen en kunnen gaan. Niet alleen in de selectie en de fokkerij, ook in de fase daarna, wanneer hun honden in de maatschappij moeten functioneren.

Ongeacht of er nu veel of weinig verloren ging van het oorspronkelijke gedragsprofiel van een ras, elk ras heeft zijn huidige eigenheid. Het is de resultante van het oorspronkelijke gedragsprofiel van het primitieve werkras en de genetische processen, die daarna hun invloed deden gelden. Die genetische processen resulteerden overigens niet alleen maar in het verlies van typische aspecten van het oorspronkelijke werkgedrag, er werden ook, al dan niet bewust, in de recente geschiedenis gedragskarakteristieken (verder) tot ontwikkeling gebracht.

Maatschappelijke behoeften

Het thema eigenheid (gedragsprofiel) krijgt met name nu veel aandacht omdat we in de achterliggende periode werden geconfronteerd met een maatschappij, die in toenemende mate haar eisen stelt aan de gedragsuitingen van onze honden. Een aantal excessen heeft duidelijk gemaakt, dat er aspecten kunnen zijn in het gedragsbeeld van honden, die maatschappelijk onaanvaardbaar zijn. Uiteraard zullen we ons daarbij onmiddellijk de vraag moeten stellen òf en in hoeverre we te maken hebben met uitingen van (de huidige variant van) de eigenheid van rassen. Mogelijk gaat het slechts om excessen van bepaalde eigenaren, wellicht ook gaat het om problemen van individuele honden of van bepaalde lijnen.

We hebben geen basis om hierover de discussie met de maatschappij aan te gaan, als we niet eerst balans opmaken en vaststellen, wat wij zelf zien als “de eigenheid van onze rassen”. Daarbij hoort ook een antwoord op de vraag, hoe wij denken met die gewenste eigenheid om te gaan. Dat laatste allereerst in onze fokprogramma’s, echter ook op de plaatsen en in de situaties waar onze honden geacht worden in de maatschappij te functioneren. Uiteraard geldt daarbij het strikte uitgangspunt, dat de eigenheid van de rassen die ons voor ogen staat, niet tot schade aan en voor mensen mag leiden.

In het gesprek met de maatschappij hebben we last van een paar complicerende “externe” factoren. Meer dan de helft van de honden in ons land behoort niet tot een van de erkende hondensrassen. Een deel daarvan is rechtstreeks afkomstig uit de erkende populatie. Het gaat om honden, die zonder stamboom werden afgegeven of om rechtstreekse afstammelingen daarvan. Deze groep honden draagt bij aan de beeldvorming over de rassen. De officiële kynologie heeft geen middelen om invloed uit te oefenen op hetgeen in dat niet-erkende circuit gebeurt. Ze wordt wèl met de consequenties van wat daar gebeurt geconfronteerd.

Dichter bij huis ligt er een vergelijkbaar probleem. Ook binnen elke populatie van geregistreerde rashonden vinden we nog een “ongeorganiseerd” deel. Het gaat om fokkers, die geen aansluiting hebben bij de rasvereniging en daarmee nauwelijks bereikbaar zijn waar het gaat om het ontwikkelen van gezamenlijke verantwoordelijkheid en gezamenlijk beleid. Deze groep van ongeorganiseerde fokkers wordt overigens vaak aangewezen als schuldige, wanneer er problemen zijn bij een ras. In hoeverre dit terecht is, is niet te beoordelen.

Voor de “rasloze” honden is het aan de overheid om een aantal principiële keuzen betreffende registratie en populatiebeheer te maken. Er zijn in het verleden voorstellen voor oplossingen aangereikt echter, tot nu toe bleek die overheid daarin, spijtig genoeg, weinig slagvaardig.

De ongeorganiseerde (onbereikbare) fokkers van rashonden worden bij het fokkerijbeleid voor de rashondenpopulaties betrokken, zodra de Raad van Beheer de fokreglementen dwingend gaat voorschrijven voor alle fokkers van het betreffende ras. De eerste stappen in die richting zijn inmiddels gezet.

De maatschappij stelt eisen aan het gedragsbeeld van onze honden. Het probleem daarbij is, dat die eisen maar moeilijk in positieve zin te kwantificeren zijn. Honden moeten sociaal zijn, ze moeten betrouwbaar zijn, het moeten loyale kameraden zijn, ze moeten voor hun baas en voor zijn huis en haard opkomen, ze moeten altijd weer klaar staan om die dingen te doen, die bijdragen aan een positieve beleving van hun baas en zijn omgeving. En bij al die aspecten ontbreekt ons de maatlat waarmee we kunnen meten in hoeverre onze hond daaraan voldoet.

We kunnen slechts afgaan op de subjectieve beleving van mensen en proberen de gemiddelde beleving van veel mensen als “meetwaarde” te gebruiken.

Daarbij hebben we dat wenspakket nog niet vanuit de hond bekeken. Die hond kan alleen maar hond zijn. Met zijn eigen (hondse) sociale vaardigheden en met de handicap dat hij zich nauwelijks kan inleven in de vaak gecompliceerde en onvoorspelbare sociale gedragingen van mensen. Waar mensen vaak nalaten zich in te leven in de logica van opeenvolgende gedragsuitingen van honden, ontbreekt bij de hond het vermogen zich in te leven in de logica van opeenvolgende gedragsuitingen van mensen. Een hond kan aan onze gedragspatronen wennen, ze zijn overzichtelijk zolang we consequent zijn in ons handelen. En alleen daardoor wordt het voor de hond mogelijk met ons in harmonie te leven.

In negatieve zin kunnen we gemakkelijker aangeven welke eisen de maatschappij stelt aan het gedrag van onze honden. Honden mogen geen gevaar, last, ongemak of andersoortig gebrek aan menselijk welzijn opleveren. De behoefte om te kwantificeren is hier minder aanwezig. Nadat is vastgesteld dat de hond in dit opzicht negatief scoort, is hooguit omwille van de individuele hond nog aan de orde, of daarin met therapie nog enige verbetering te brengen is. Voor de beoordeling van het ras is het negatieve punt gescoord.

We komen in onze discussies over maatschappelijk aanvaardbaar gedrag in een wat onhandige positie terecht. Het lijkt duidelijk wat we niet willen en we hebben onvoldoende beeld van wat we wél willen. Er komen testmethoden en testresultaten op ons af waarvan wordt verwacht, dat we ze gebruiken in onze selectieprogramma's. Dat, terwijl we nauwelijks overzien in hoeverre die van invloed zijn op het wezen, de eigenheid, van onze rassen. Het kan niet waar zijn, dat we met z'n allen op weg gaan naar dat ene universele, aan maximaal gebruikersgemak aangepaste gedragsbeeld voor alle rassen en daarbij voorbij gaan aan de historie van tienduizend jaar. Een historie waarin, niet alleen qua uiterlijk, vooral ook qua eigenheid een rijke variatie aan rassen en typen tot ontwikkeling kwam.

Een aantal vragen

Indien we de discussie over de eigenheid van onze rassen in relatie tot de maatschappelijke behoeften op zinvolle wijze willen voeren, zullen we de antwoorden moeten vinden op een aantal basale vragen. Die vragen zullen we op populatieniveau, op rasniveau, moeten beantwoorden. Het gegeven dat één hond bijt, betekent niet dat “dus” het ras als gevaarlijk moet worden bestempeld. En zelfs als meer honden van hetzelfde ras bijten, weten we nog steeds niet welk deel van de populatie behept is met deze vorm van onaanvaardbaar gedrag. Erger nog, we hebben geen inzicht in oorzaken en in de fasen die aan deze incidenten vooraf gaan. Het ontbreekt ons aan mogelijkheden om in te grijpen, vóórdat het tot incidenten komt. Dat “ingrijpen” zou op de eerste plaats op populatieniveau moeten gebeuren, in onze selectie.

Willen we, als daar aanleiding toe is, tot zinvol ingrijpen en bijsturen kunnen overgaan, dan zouden we voor elk ras willen weten wat het huidige gedragsprofiel is en welke variatie daarin voorkomt. Voor de meeste rassen kennen we slechts fragmenten van dat gedragsprofiel. Vaak gebaseerd incidenten en overleveringen, op uitspraken van individuele mensen over individuele honden. De partijen, die zich uitspreken, worden vrijwel altijd geplaagd door vooringenomenheid. We hebben aan de ene kant de “liefhebbers” van het ras, zij zullen niet nalaten de positieve kanten van “hun ras” aan te prijzen en uit te meten. We hebben aan de andere kant de relatief neutrale en ongeïnteresseerde buitenwacht, die vooral van zich doet horen, zodra er negatieve incidenten plaatsvinden. En om de verwarring compleet te maken, zijn er dan ook nog de “populaire-pers-deskundigen”, die (niet gehinderd door kennis van de rassen en hun eigenheid), in wetenschappelijk-aandoende verhalen hun schijnoplossingen trachten te verkopen. De objectieve vaststelling, de meting van plussen en minnen, ontbreekt.

Als we vinden, dat selectie op de eigenheid van rassen een element hoort te zijn in onze fokkerij, zullen we moeten vaststellen, wat tot die eigenheid van het ras behoort. Eigenheid zal vervolgens een prominente plaats moeten krijgen in ons fokdoel. De weg, die wij in ons selectieprogramma hebben te gaan, is het verschil tussen de huidige gedragsstatus van het ras en hetgeen wij vinden, dat tot de eigenheid van het ras behoort. In onze prioriteitstelling moeten we onderscheid maken tussen het wegnemen van ongewenste (voor mens en hond negatieve) aspecten en het verder ontwikkelen (vervolmaken) van positieve aspecten. Daarbij geldt, zoals zo vaak, dat we het één moeten doen en tegelijkertijd het andere niet hoeven te laten.

Waar het gaat om positieve gedragsaspecten, hebben we de al eerder genoemde last, dat het niet meevalt daarvoor eenvoudig te hanteren meesystemen te vinden. Vanuit de negatieve kwalificaties kunnen we wel enige grip krijgen. Zo zal een stoere erhond zeker niet bang of nerveus zijn. Die hond zal op zijn erf tegenover onbekenden dominant aanwezig zijn, hij zal daarbij waarschijnlijk fel en/of grommerig zijn en niet, zonder tot het uiterste te zijn getergd, tot bijten overgaan.

Voorlopig kunnen we met een dergelijke benadering een aantal stappen zetten. We zijn er echter dringend aan toe om op korte termijn meetmethoden te ontwikkelen, waarmee we ook in positieve zin de eigenheidsaspecten van rassen kunnen meten en kwantificeren.

Nadat we hebben vastgesteld wat wij (de fokkers) vinden wat de eigenheid van ons ras hoort te zijn, komt onmiddellijk de vraag naar de maatschappelijke consequenties van dit gewenste gedragsprofiel. Sommige honden (rassen) hebben nu eenmaal gedragskenmerken, die hen "moeilijk" in de omgang maken. In dit opzicht wijken honden niet af van mensen.

Heel terecht krijgen die maatschappelijke consequenties veel gewicht, zodra een dergelijk moeilijkheidsaspect van honden gevaar oplevert voor mensen. We zullen aan de preventie van dit soort verschijnselen de allerhoogste prioriteit moeten toekennen. Daarbij zij aangetekend, dat een kenmerk "gevaarlijk voor mensen" (eigenlijk: gevaarlijk voor alles wat beweegt) nooit tot de eigenheid van een ras kan, zal en mag behoren. Het gaat in nogal wat situaties om honden met een bovenmatig dominant gedrag, meestal met een gereduceerd waarschuwingsgedrag, die vanuit het milieu (in hun opvoeding) onvoldoende geschoold zijn in het gedisciplineerd omgaan daarmee. Het gaat bovendien, voor zover de incidenten al betrekking hebben op rashonden, eerder om een promillage dan om een percentage van de dieren binnen die rassen. Het zijn de uitzonderingssituaties waarbij we achteraf de trieste conclusie moeten trekken, dat die baas-hond-combinatie onaanvaardbare gevolgen had. Desondanks, het is onze verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat ze ècht nooit voorkomen.

Als we geen andere mogelijkheden hebben, de kans op dit soort incidenten tot nul te reduceren, zullen we bij de vaststelling van de gewenste eigenheid van die rassen, de consequenties moeten trekken. Dat betekent overigens niet, dat honden helemaal geen dominant gedrag zouden mogen vertonen. Het gaat vooral om de mate waarin en om de hoogte van de drempel voordat de hond met gebruik van geweld overgaat tot het claimen van zijn positie. En daar waar we spreken over "de mate waarin", lopen we opnieuw aan tegen de behoefte aan meesystemen waarmee we dit gedrag kunnen kwantificeren. Het vaststellen van het al dan niet overschrijden van de drempelwaarde voor "bijten" biedt op de langere termijn onvoldoende mogelijkheden voor preventie.

Voor het merendeel van de rassen speelt deze zwaarwegende problematiek nauwelijks of niet. Dat neemt niet weg, dat er ook voor de fokkers van die rassen alle reden is, om oog te hebben voor de situaties, waarin eigenheidsaspecten van honden tot storingen kunnen leiden in de relatie tussen de hond en zijn baas. Letterlijk elke situatie, waarin er storingen optreden in die relatie, leidt tot verminderd welzijn, zowel bij de hond, als bij zijn baas.

Daar waar sprake is van een storing in de relatie tussen twee individuen, in ons geval tussen de hond en zijn baas, is er in ieder geval sprake van falende communicatie. De vraag dient zich

aan, in hoeverre het eigenarenbestand zich bewust is van de eigenheid van de rassen. In hoeverre die eigenaren wisten waar ze aan begonnen toen zij voor het ene of het andere ras kozen. Voor de fokker ligt daar een grote verantwoordelijkheid. Hij zal aankomende puppeigenaren moeten voorlichten, hij moet op zoek gaan naar eigenaren voor zijn pups, die bereid zijn rekening te houden met en in te spelen op de eigenheid van het ras.

Elke niet-geslaagde (niet-functionerende) combinatie van een eigenaar en zijn hond levert een bijdrage aan gebrek aan welzijn voor beide partijen. In een aantal gevallen ontstaat daaruit een maatschappelijk ongewenste situatie, in een enkel geval zelfs een maatschappelijk onaanvaardbaar incident.

Er is alles aan gelegen te weten wat voor pupkopers een ras heeft en, belangrijker nog, te weten wat voor pupkopers dat ras zou moeten hebben. Pups verkopen is een vorm van creatiebemiddeling, naarmate de eigenaar en de hond beter bij elkaar passen, zal de relatie langer stand houden en voor beide partijen meer vreugde opleveren. Als we de parallel verder doortrekken, ook in andersoortige relaties zien we incidenteel tussen de partners een verbond ontstaan, dat schadelijke, soms zelfs destructieve consequenties heeft voor de omgeving.

Een aanzet tot “meten op rasniveau”

In de door de W.K.Hirschfeldstichting (WKHS) uitgevoerde “Gezondheidsinventarisaties” bij rassen, wordt een aanzet gegeven tot het systematisch in kaart brengen van de gedragssituatie van rassen. In het onderzoek wordt gebruik gemaakt van een gestandaardiseerd enquêteformulier waarin de eigenaar wordt gevraagd zijn bevindingen met de hond te vermelden. In overleg met de rasvereniging worden de formulieren toegezonden aan een aselechte steekproef van eigenaren van honden van een afgesproken leeftijd (meestal rond vijf jaar).

Tegen de methodiek “het enquêteren van eigenaren” kan het bezwaar worden aangevoerd, dat het de meeste eigenaren ontbreekt aan specifieke deskundigheid op de gebieden waarover hij wordt ondervraagd. Anderzijds, omdat het om een aselechte steekproef van honden en eigenaren gaat, wordt wèl een reëel beeld verkregen van hoe het ras door de “doorsnedenconsument” wordt beleefd. En dat is nu net het wezenlijke punt voor iedereen die iets maakt (produceert) waar anderen daarna nog lange tijd mee moeten leven.

Ten aanzien van het gedrag wordt allereerst gevraagd de gedragskarakteristiek van de hond te geven. De eigenaar kan daarbij kiezen uit een voorgedrukt lijstje van elf kenmerken, hij mag meerdere kenmerken aankruisen en kan desgewenst nog aanvullingen en toelichtingen geven. In de ethologie (gedragkunde) wordt sinds een aantal jaren gewerkt met nauwkeurige definities van de begrippen (kenmerken), zoals die in de enquête worden gebruikt. Deze definities zijn bij de doorsnedenhondenbezitter niet bekend. Er is in het onderzoek voor gekozen om deze definities buiten beschouwing te laten en dus elke geënquêteerde de ruimte te geven naar eigen inzicht inhoud te geven aan de aangeboden kenmerken.

Voor het doel van het onderzoek en de interpretatie van de resultaten levert dit geen problemen op. Het doel is een eerste beeld te krijgen van het gedragsprofiel van het ras, zoals dat door de eigenaren wordt beleefd. Bij de interpretatie is het onderscheid tussen door eigenaren als positief of als negatief ervaren kenmerken belangrijker, dan de exacte afgrenzing van de begrippen.

Voor een viertal rassen hebben we in **tabel 1**. de verdeling van de kenmerken, afgerond in procenten, weergegeven. Het gaat om heel verschillende rassen, hetgeen ook blijkt uit de verschillen in de vastgestelde gedragsprofielen. Uitdrukkelijk zij vermeld, dat het om een eerste inventarisatie gaat en dat, wanneer we een rasprobleem constateren of veronderstellen, nader

onderzoek de genuanceerde inhoud van het gedragsprofiel zal moeten bepalen.

Bij de interpretatie van deze resultaten is natuurlijk voorzichtigheid geboden. Het spreekt voor zich, dat de meeste eigenaren hun hond op enig moment en in enige situatie als vrolijk, aanhankelijk en vriendelijk ervaren. Ook als die hond in andere situaties misschien wel nerveus, fel, grommerig, geneigd tot bijten en bang is. Over de individuele hond zegt deze tabel dan ook niets, wel over het ras. Met name in de analyse, waarin gekeken wordt naar de onderlinge samenhang tussen de kenmerken, blijkt wat de geënquêteerde groep eigenaren als definitie voor de begrippen hanteert.

We mogen nogal stellig zijn in de bewering, dat kenmerken zoals “nerveus” en “bang” tot de eigenheid van geen enkel ras behoren. Daarentegen zijn “fel” en “grommerig” als zodanig geen kenmerken, die bij voorbaat aanleiding tot ongerustheid hoeven te geven. Mogelijk wèl, als ze uitmonden in “bijtneigingen”. En dan nog is het de vraag of daarbij het accent op het “bijten” of op de “neigingen” (het dreigen) ligt.

Ten aanzien van “bijtneigingen” is de vraag aan de orde, in hoeverre dit wordt veroorzaakt vanuit angst-agressie of wellicht vanuit dominantie-agressie. Een volgende en daarmee samenhangende vraag zou moeten zijn, in hoeverre het om “happers” (“snauwers”) of om “bijters” gaat.

Tabel 1. :		Gedragsprofiel uitgedrukt in procenten van een viertal hondenrassen (bron: enquêtes WKHS).			
Ras	1	2	3	4	
rustig	61	60	36	43	
actief	35	36	52	52	
nerveus	5	6	17	6	
fel	3	2	9	10	
grommerig	3	3	7	3	
bijtneigingen	2	1	4	2	
bang	1	6	8	4	
vrolijk	68	69	65	62	
aanhankelijk	71	79	75	64	
vriendelijk	77	77	75	71	
beweeglijk	37	38	52	47	

Kortom, nadat de hier geschetste indruk is verkregen, beschikken we over de eerste handvaten om gedrag heel gericht in ons fokkerijbeleid te betrekken. En natuurlijk komen er reeksen van vragen op ons af, daar waar de gepresenteerde aanpak onvoldoende inzicht geeft in de oorzaken en de samenhang van de kenmerken. Een deel van die vragen kan worden beantwoord op basis van de beschikbare gegevens, die voor de tabel werden gebruikt. Voor een ander deel zijn we aangewezen op aanvullende onderzoeken.

Na deze eerste schets van het gedragsprofiel van het ras, wordt de eigenaar gevraagd naar het gedrag van de hond ten opzichte van bekende en onbekende volwassenen, kinderen en honden. Voor deze zes situaties wordt telkens een voorgedrukt lijstje van tien kenmerken gegeven waaruit de eigenaar kan kiezen. Ook hier weer mag hij meerdere kenmerken aankruisen. Elk van de zes onderdelen wordt afgesloten met de vraag, of de eigenaar dit gedrag wel eens als een probleem ervaart.

Voor de vier rassen hebben we in **tabel 2.** het optreden van “gedrag, dat door de eigenaar wel

eens als een probleem wordt ervaren”, afgerond in procenten, weergegeven. Voorts wordt per ras het totale percentage gegeven van honden, die in één of meer van de zes categorieën dit type gedrag vertonen.

Ook hier weer is enige terughoudendheid bij het trekken van conclusies geboden. Het gaat niet om “probleemgedrag” in algemene zin, het gaat om “gedrag dat door eigenaar wel eens als een probleem wordt ervaren”. We meten de beleving van de eigenaar in relatie tot het gedrag van de hond.

Tabel 2. : Percentages honden met gedrag dat door de eigenaar wel eens als een probleem wordt ervaren (Bron: enquêtes WKHS).				
Ras	1	2	3	4
t.o.v. volwassenen				
bekende	8	11	15	10
onbekende	13	17	25	15
t.o.v. kinderen				
bekende	9	8	13	10
onbekende	12	16	23	14
t.o.v. honden				
bekende	7	8	19	17
onbekende	16	19	36	33
Totaal, één of meer categorieën	36	44	50	50

Een deel van die problemen vinden we bijvoorbeeld in de categorie “veel te uitbundige honden”. Met name waar het de grote zware honden betreft, wordt deze uitbundigheid door de ontvangende partij meestal niet zo gewaardeerd. Wie letterlijk onder teveel positieve aandacht en liefde wordt bedolven, loopt een reëel risico op kneuzingen en botbreuken.

Anderzijds vinden we in de zes categorieën ook gedragingen van ernstiger aard. Binnen elk van de rassen zien we individuen, die vanuit hun onvermogen evenwichtig en adequaat te reageren, bij elke confrontatie een potentieel gevaar vormen voor de andere partij en voor zichzelf. Het percentage van dit type honden is verschillend per ras. Het zijn vooral deze honden, die maken dat rassen in de publieke opinie een negatief imago krijgen.

Zoals al eerder gesteld, we meten in de WKHS-onderzoeken “de beleving van de consument”. Daarmee krijgen we inzicht in hoe honden zich gedragen en in hoe doorsnee-eigenaren het gedrag van het ras ervaren. Voor de rasvereniging, en met name voor de fokkers, is deze informatie van belang. Zij kunnen er van leren waar de huidige eigenheid van hun ras tekort schiet en ze kunnen daarmee in hun selectieprogramma’s rekening houden. Zij kunnen er ook van leren of er een plaats is in onze maatschappij voor de huidige en de gewenste eigenheid van hun ras en tevens waar, binnen welk eigenarenprofiel, die plaats daarvoor is.

Tot slot

In de achterliggende decennia was de kynologie nogal in zichzelf gekeerd bezig. We meenden, dat we de honden voor onszelf fokten en vergaten wel eens, dat het overgrote deel van die honden terechtkomt in de maatschappij. Bij hele gewone mensen, die aan hun hond een hondenleven lang plezier willen beleven. Terwijl we het accent legden op telkens een nog fraaier uiterlijk van onze honden, zagen we over het hoofd, dat niet het uiterlijk maar de eigenheid (het gedragsprofiel) van die honden, het meest wezenlijk is voor onze "consumenten".

We moeten nog leren te denken in termen van "consumenten". We weten, we hebben bij incidenten pijnlijk ervaren, dat er soms problemen zijn met het gedrag van de honden, die we de maatschappij aanbieden. Het is aan de fokkers, samen met hun rasverenigingen en alle andere betrokkenen, om daarvoor oplossingen aan te dragen. Dat proces begint met het vaststellen van de huidige en de gewenste eigenheid van de rassen. We zullen vervolgens daar de consequenties aan moeten verbinden.

Misschien zelfs, door herhaalde meting van de relatie tussen eigenaren en hun honden, wordt het mogelijk om bij elk ras tot een vaststelling te komen van de gewenste eigenheid van de eigenaren. Daarmee zouden we in ieder geval bij het afgeven van pups, in het belang van zowel mensen als honden, het aantal en de ernst van welzijnsverminderende situaties en incidenten kunnen verkleinen.

In de komende jaren moet er nog veel onderzoek plaatsvinden om voor onze rassen tot een eerste schets van de huidige eigenheid te komen. Daarbij zal op de hier gepresenteerde methodiek en de daaruit verkregen gegevens zeker nog verfijning en verdieping moeten worden toegepast. We staan pas aan het begin van het proces van het geven van inhoud aan de selectie op gedragsaspecten. Het is aan iedereen, binnen en buiten de kynologie, daarin met ons mee te denken.